

BeeHive

השיח ברשתות החברתיות במזה"ת

עורכים: ד"ר הראל חורב, סמדר שאול

כרך 5, גיליון 7, יולי 2017

תוכן העניינים

- 3 "שונאים את המוג'אהדין ח'לק": התגובות ברשתות לכינוס האופוזיציה האיראנית
- 5 הכל כלול: גאווה, צדק וגבורה בטורקיה
- 7 למי מצלצלים פעמוני השיבה? – פיירוז והלאומיות הערבית

דבר העורכים

הדסק לחקר רשתות ע"ש דורון הלפרן שמח להגיש לכם את גיליון יולי של **ביהייב**. בגיליון הנוכחי ניחשף לשיח הסוער ברשתות האיראניות בעקבות כינוס הועידה השנתית של ארגון האופוזיציה מוג'אהדין ח'לק בפריז, שסיועו לעיראק, ערב מלחמתה באיראנים, צרוב כטראומה לאומית; נעקוב אחר הטלטלות שעוברת טורקיה בחודש האחרון, בעקבות מאבק הקהילה הגאה לחידוש מצעד הגאווה וצעדת הענק שהוביל מנהיג האופוזיציה על רקע מעצר חבר מפלגתו, כשברקע יום השנה לניסיון ההפיכה הכושל; לסיום, נתוודע לסינגל החדש שהשיקה הזמרת פיירוז, מי שהיוותה בעבר סמל ללאומיות הלבנונית והערבית, בין היתר בשל תמיכתה בבעיה הפלסטינית, וכיום מצטיירת כדמות שנויה במחלוקת.

מערכת ביהייב יוצאת לחופשת הקיץ. נשוב וניפגש בספטמבר.

קריאה מהנה!

"שונאים את המוג'אהדין ח'לק": התגובות ברשתות לכינוס האופוזיציה האיראנית

ד"ר רוז צימט

בראשית יולי קיימה "מועצת ההתנגדות הלאומית של איראן", הזרוע הפוליטית של ארגון האופוזיציה האיראני מוג'אהדין ח'לק (MEK), את ועידתה השנתית בגני התערוכה וילפנט, סמוך לבירה פריז. האירוע עורר תגובות זעם וביקורת ציבורית ברשתות החברתיות באיראן, שהוחרפו בשל נוכחותם של נציגים מערב הסעודית ומארה"ב בוועידה. זו הוצגה כהוכחה למאמצים סעודים ואמריקאים לחולל שינוי פוליטי באיראן, גם במחיר תמיכה בארגון טרור הנתפס באיראן כבוגד בעמו.

ארגון המוג'אהדין ח'לק מציג אידיאולוגיה המשלבת רעיונות אסלאמיים-שיעים ומרכסיסטים. פעילות הארגון נגד המשטר המלוכני באיראן החלה בראשית שנות השבעים. בעבר, נכלל הארגון ברשימת ארגוני הטרור בארה"ב ובאיחוד האירופי בשל מעורבותו בביצוע פיגועי טרור באיראן, בכלל זה מספר פיגועים נגד מטרות מערביות (בהן גם אמריקאיות וישראליות). זמן קצר לאחר המהפכה האסלאמית (1979) התפתח עימות חריף בין הארגון למשטר החדש, שנקט צעדי דיכוי קיצוניים נגד פעיליו. בעקבות כך העביר הארגון את עיקר פעילותו לעיראק, שם התייצב לצד משטר סדאם חוסיין ואף השתתף במהלך שנות השמונים במספר מבצעים שניהל צבא עיראק נגד איראן במסגרת המלחמה בין שתי המדינות. בשל כך, איראנים רבים מחשיבים את פעילי הארגון לבוגדים, והיקף התמיכה בו באיראן גופא מוגבל מאוד. בשנים האחרונות אין עדויות על מעורבות הארגון בטרור והוא מתמקד בעיקר בפעילות פוליטית באירופה ובארה"ב במאמץ לגייס תמיכה בשינוי המשטר באיראן, התנהלות שלדעת מבקריו הינה למראית עין בלבד.

בוועידה, שהתכנסה בראשות מנהיגת הארגון מרים רגווי, נטלו חלק מאות משתתפים מרחבי העולם, בהם הנסיך הסעודי תורכי אל-פייסל, ששימש בעבר כראש המודיעין בארצו וכן אישים אמריקאים המזוהים בדרך כלל עם קו ניצי ובהם הדיפלומט האמריקאי ג'ון בולטון, ששימש בעבר שגריר ארה"ב באו"ם; הסנטור הדמוקרטי האמריקאי לשעבר, ג'וזף ליברמן; וראש עיריית ניו-יורק לשעבר, רודי ג'וליאני. בנאומיהם בפני הוועידה מתחו בכירים אלה ביקורת קשה על הרפובליקה האסלאמית, האשימו אותה בתמיכה בטרור, וקראו לשינוי המשטר בטהראן.

כינוס הוועידה עורר תגובות חריפות באיראן. שר החוץ האיראני, מוחמד ג'ואד זריף, שסיים ערב הוועידה ביקור רשמי בפריז, מתח ביקורת על ההיתר שניתן לארגון האופוזיציה לפעול בצרפת ואמר כי מדינות אירופה והאזור מודעות היטב למהותו הטרוריסטית.¹ עלי-אכבר ולאיתי, יועצו של מנהיג איראן לעניינים בינלאומיים, הצטרף לביקורת והצהיר כי אירוח טרוריסטים לא יתרום לשלום האזורי והבינלאומי.² ברשתות החברתיות התגייסו אלפי גולשים איראנים למערכה וירטואלית נגד ארגון האופוזיציה תוך שימוש בתיוגים "איראן שונאת את MEK", ו-"לא ל-MEK"³, באנגלית ובפרסית. תגובות הגולשים כללו גידופים וקריאות גנאי נגד אנשי הארגון שהואשמו בגרימת מותם של אלפי אזרחים איראנים. הגולשים ציינו כי מדובר בארגון טרור שאינו מייצג כלל את העם האיראני ואינו זוכה לתמיכתו, והדגישו כי ההתנגדות אליו מאחדת את העם, ללא הבדלי אידיאולוגיה או השקפה פוליטית. "אין הבדל בין שמרנים, רפורמיסטים או עצמאים. כולנו מסכימים בנוגע לשנאה למונאפקין [כינוי גנאי לפעילי המוג'אהדין ח'לק שמשמעותו צבועים או מוסלמים מזויפים]"⁴, צייצה אחת הגולשות.

80 million Iranians Hate MEK

مستفتریم

از مریم رجوی
از منافقین
از جلاّدها
از تروریست‌ها

**כרזה שהופצה בטוויטר נגד
המוג'אהדין ח'לק ומנהיגת הארגון,
מרים רג'וי, המוצגת עם שיני ערפד,
בצירוף הכיתוב: "אנחנו שונאים"**

הטענה המרכזית כנגד הארגון הופנתה, כצפוי, ביחס להתייצבותו לצד המשטר העיראקי במהלך מלחמת איראן-עיראק. הגולשים כינו את פעילי הארגון "מוכרי המולדת" ו"בוגדים" והאשימו אותם בשיתוף פעולה עם משטר הבעת', בשעה שזה התקיף את אזרחי איראן בנשק כימי בקיץ 1987. "כאשר הנשים והילדים האיראנים רעדו מפחד הטילים העיראקים, שתו המוג'אהדין ח'לק פאלודה [משקה איראני צונן]", נכתב באחת התגובות.⁵ רבים מהגולשים הדגישו כי העם האיראני לא ישכח ולא ימחל לארגון בשל כך.

לצד גילויי השנאה כלפי ארגון האופוזיציה, יצאו הגולשים במתקפה גם נגד תומכיו במערב ובערב הסעודית. רבים מהם השוו את המוג'אהדין ח'לק לדאע"ש וטענו כי אין כל הבדל בין תמיכה בארגון האופוזיציה האיראני לתמיכה בארגון הטרור האסלאמי. התמיכה בארגון מצד גורמים במערב, ובראשם פוליטיקאים אמריקאים המקורבים לממשל הנוכחי, הוצגה כביטוי נוסף לצביעות המערב. לטענת המבקרים, בשעה שמדינות

המערב מתיימרות להיאבק למען הדמוקרטיה וזכויות האדם ונגד הטרור, הן מאפשרות את פעילותו של ארגון טרור שאחראי למותם של אלפי אזרחים חפים מפשע ולהפרות חמורות של זכויות אדם במחנות כליאה שהפעיל בשנים בהן פעל בגלות בעיראק. "ממשל טראמפ רוצה לתמוך בכת אסלאמית טרוריסטית כדי להביא דמוקרטיה לאיראן. איזו בדיחה חולנית", צייץ אחד הגולשים.⁶ באשר לתמיכת ערב הסעודית בארגון האופוזיציה, הרי שהדבר הצית מחדש את העוינות כלפי הסעודים, שמאז החרפת המשבר ביחסיה עם איראן בשנים האחרונות נתונים לגילויי שנאה ואף גזענות מצד גולשים איראנים ברשתות. לצד זה, בלטו גילויי ביקורת ולעג. "ערב הסעודית תומכת במרים רג'וי בתור מנהיגת איראן, אך בתוך ערב הסעודית עצמה אין לנשים זכות לנהוג", צייץ גולש בטוויטר.⁷

גל תגובות הזעם שהתעורר בעקבות כינוס ועידת המוג'אהדין ח'לק בפריז מעיד על עוצמת העוינות הקיימת כלפי הארגון בקרב אזרחי איראן, ובכלל זה מצד מבקרי המשטר. התנהלות הארגון מאז המהפכה האסלאמית נתפסת בעיני רוב הציבור באיראן כבגידה, ששיאה בתמיכת הארגון במשטר סדאם במלחמת איראן-עיראק, המהווה עד היום טראומה עבור האיראנים. על כן, כל תמיכה בארגון האופוזיציה נתפסת בעיני האיראנים כבלתי-לגיטימית וכפגיעה בגאווה הלאומית. רגישות הציבור האיראני להסתייעות בזרים ולהתייצבות לצד אויבי המדינה ניכרת מדי פעם בשיח המתנהל ברשתות החברתיות,⁸ ואירועים מסוג זה מדגישים אותה ביתר שאת.

הכל כלול: גאווה, צדק וגבורה בטורקיה

חי איתן כהן ינרוג'ק

במהלך יולי, ניצבה טורקיה בפני שלוש זירות התמודדות שונות שהותירו חותם על השיח ברשתות החברתיות. אלה כוללות את מאבק האוכלוסייה הגאה על קיום מצעד הגאווה, בשעה שיושב-ראש מפלגת העם הרפובליקנית הוביל צעדה בת אלפי משתתפים לעבר איסטנבול, כשברקע עומד ציון יום השנה לניסיון ההפיכה הכושל. האירועים מתרחשים במדינה המצויה מזה כשנה במצב חירום, וממחישים את המצב החברתי המורכב בו היא שרויה.

מאז 2003 פועלת הקהילה הלהט"בית בטורקיה להכרה במעמדם החוקי ולעיגון זכויותיהם. כחלק ממאבקם בנושא, קיימה הקהילה מצעדי גאווה שנתיים, מסורת שהחלה לראשונה באותה שנה בהשתתפות כ-30 איש. עם השנים גדלה המודעות למאבק והגיע לשיאה במצעד שהתקיים ב-2013 בהשתתפות מאה אלף צועדים, הישג שנוקף גם לעובדה כי באותה עת התחוללו מהומות גזי פארק. שנת 2015, לעומת זאת, נזכרת כנקודת מפנה שלילית, בשל החפיפה שחלה בין חג הרמדאן למצעד הגאווה שהביאה את הרשויות לאסור על קיום המצעד בטענה כי הדבר עשוי לפגוע ברגשות המאמינים. האיסור הוחל גם בשנים שלאחר מכן, כשמנגד נאבקת הקהילה הגאה על חידוש המצעד ועורכת מדי שנה עצרת, בתקווה שזה לא יביא למאסר המשתתפים בו.

כבכל שנה, החלה הקהילה הגאה ותומכיה להתארגן לקראת העצרת השנתית, תוך שימוש ברשתות החברתיות ובראשן פייסבוק, בה הוקם העמוד הרשמי של המצעד. הקהילה קראה להמונים לקחת חלק בהתקהלות בכיכר טקסים הממוקם בסמוך לגזי פארק, תחת הסיסמה "תתרגלו, אנחנו כאן". בצד התמיכה לה זכתה הקהילה ברשתות, היו לא מעט גולשים שהתנגדו נחרצות לחידוש המצעד, וקראו לרשויות שלא לאפשר זאת.⁹ בין המגיבים התוקפנים ביותר בלטו אנשי "בתי אלפארך", תנועה ימנית שמרנית לאומנית. בהודעה שהתפרסמה בתקשורת מטעם יושב-ראש התנועה, קורשט מיג'אן, הזהיר האחרון את הרשויות מפני הסרת האיסור לקיום המצעד. לדבריו, במידה ותיעשה טעות והרשויות תאפשרנה את קיום המצעד, הרי שהוא ואנשיו לא יאפשרו לקהילה הגאה לצעוד ברחבי איסטנבול.¹⁰ חרף ההתרעות מצד בתי אלפארך, ניסו אנשי הקהילה הגאה לקיים את המצעד בבירה מבלי שקיבלו אישור מרשויות המדינה, וכתוצאה מכך נקלעו לעימות עם משטרת איסטנבול שהביא למעצרים של 22 מחברי הקהילה.

"הנאשם: אני מחכה לפסק דין,
השופט: גם אנחנו",
מתוך טוויטר

בשעה שהשיח ברשתות עסק במתרחש סביב מצעד הגאווה, מצעד נוסף יצא לדרך מאנקרה לאיסטנבול בהנהגת מנהיג האופוזיציה, יו"ר מפלגת העם הרפובליקנית כמאל קיליצ'דאראולו. המנהיג החילוני יזם את המצעד במטרה למחות על מעצרו של חבר המפלגה, חבר הפרלמנט אניס ברבראולו, באשמת ריגול. במסיבת העיתונאים שכינס, הצהיר קיליצ'דאראולו שבכוונתו ללכת ברגל מאנקרה לאיסטנבול, מרחק של כ-350 ק"מ, ובסיומו לקיים את עצרת "הצדק". המהלך של קיליצ'דאראולו נענה בחיוב ברשתות, ואלפי אנשים החלו ללכת בעקבותיו לעבר איסטנבול. גולשים רבים נוספים

תמכו בקיליצ'דאראולו, תחת תיוג "אנחנו בדרך הצדק"¹¹, והפיצו קריקטורות בהן טענו להיעדר צדק ומשפט בטורקיה (ראו תמונה).¹² תומכי הממשל, לעומת זאת, ראו במעצרו של ברבראולו פעולה לגיטימית ורצויה המהווה חלק מסדרת מעצרים המוניים שביצע הממשל מאז ניסיון ההפיכה הכושל. הם מתחו ביקורת על קיליצ'דאראולו וטענו כי מדובר באדם שאינו שוחר צדק, ושכונתו ליצור אי סדר.¹³ יתרה מזאת, היו גולשים אסלאמיסטים רבים שהכריזו בציוציהם כי לא ניתן לחפש צדק ברחובות, אלא רק באסלאם. תחת התיוג "חפש את הצדק באסלאם", טענו הגולשים הללו כי תומכי קיליצ'דאראולו מנותקים מהעם ומהדת.

קיליצ'דאראולו הצליח לסיים את המצעד ב-24 ימים, וקיים, כהבטחתו, עצרת המונית בכיכר "מאלטפה" הענקית בצד האסייתי של איסטנבול, בה נכחו, לפי הערכות, כמיליון איש. בעצרת הושמעו דרישות ל"זכויות", "שלטון חוק" ו"צדק". בנאום שנשא קיליצ'דאראולו, הוא הכריז על ה-9 ביולי, יום העצרת, כיום של תקווה ותחייה מחדש של העם הטורקי. בכך ביקש קיליצ'דאראולו להפחית מחשיבות ה-15 ביולי, עליו הכריז ארדואן כ"יום העצמאות של טורקיה החדשה", תזכורת לניסיון ההפיכה הכושל שהתרחש בשנה שעברה. תומכי ארדואן מתחו ביקורת חריפה על קיליצ'דאראולו בשל מועד קיום העצרת, והאשימו אותו בפילוג העם.

**כרזה לציון יום השנה לניסיון ההפיכה הכושל
שהוקדשה לחללים ולפצועים**

יום השנה לניסיון ההפיכה הכושל לא נעדר מהשיח הרשתי. תמונות וזיכרונות של גולשים ששהו ברחובות בעת ניסיון ההפיכה וחסמו בגופם את החיילים המורדים, הופצו ברשת באמצעות התיוג "סיפור הגבורה של ה-15 ביולי".¹⁴ גולשים חילוניים רבים, לעומת זאת, הטילו ספק באותנטיות ניסיון ההפיכה וכינוהו "מחזה תאטרון", תוך שימוש בתיוג "האמת על ה-15 ביולי",¹⁵ דבר שעורר סערה בקרב גולשים שאיבדו את יקיריהם במהלך המהומות. לטובת ציון יום השנה, הכין משרד

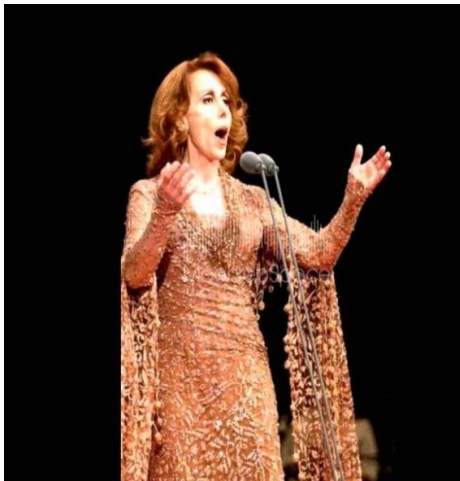
הנשיאות כרזה ובה נראים אזרחים טורקים כשהם מסיגים את החיילים המורדים. תמונת החיילים המובסים הופצה בצורה נרחבת ברשת על ידי תומכי ארדואן, ועוררה סערה. גולשים רבים, חילוניים ולאומנים כאחד, מחו על הפצת הכרזה והדגישו כי יש להפריד בין המורדים לשאר חיילי הצבא הטורקי. בנוסף לכך, מתחו הגולשים ביקורת חריפה על השימוש שעשו ערוצי טלוויזיה רבים בלוגו הכרזה ובו ציון ה-15 ביולי (המופיע בצד הימני התחתון של הכרזה-ראו תמונה) כבדגל הטורקי, במקום הסהר והכוכב.

רצף האירועים מולם מתמודדת טורקיה בחודש הנוכחי הביא לשיח סוער ולא סובלני ברשתות החברתיות, הממחיש את הפילוג הקיים בין המחנות הפוליטיים השונים בטורקיה. חרף המצב הרעוע, הרי שהשלמת מצעד הצדק באיסטנבול ללא אירועים חריגים מהווה הישג שיכול לשקף, מחד גיסא, את מוכנות המחנות השונים להקשיב לדעות האחר, ומאידך גיסא, להעיד על השיקולים הפרגמטיים שהנחו את הממשלה הטורקית שאפשרה את קיום המצעד, בכלל זה הפחתת הלחץ הציבורי במדינה. ואולם, לא ניתן להגיע למסקנה דומה בהתייחס למתן זכויות לקהילה הגאה, שהכרה במעמד החוקי נראית היום רחוקה מאי פעם, בטורקיה שהופכת למדינה שמרנית.

למי מצללים פעמוני השיבה? – פיירוז והלאומיות הערבית

מורן לבנוני

ביוני האחרון נפל דבר בעולם המוסיקה הערבית. הזמרת פיירוז, ובשמה האמיתי נהאד ודיע חדאד, הוציאה סינגל ראשון מתוך אלבומה החדש שצפוי לצאת לאור בספטמבר הקרוב תחת השם "בדעתי" (בבאלי, בערבית), לאחר שבע שנים שבהן נעדרה מעין התקשורת.¹⁶ על שמה של פיירוז בת ה-81, בעלת קול הקטיפה, רשומים לא פחות מ-685 שירים הכוללים תכנים לאומיים, שמיצבו אותה כסמל הלאומיות הלבנונית והערבית, לצד שירי אהבה מרגשים. השירים הוקלטו במסגרת מחזות-זמר, סרטים, הופעות וקונצרטים ברחבי העולם הערבי, כמו גם באירופה ובאמריקה, והופצו בלמעלה מ-60 אלבומים. הסינגל, ששוחרר ב-21 ביוני ליוטיוב ולרשתות החברתיות,¹⁷ נקרא "למיי" (למין) והוקדש לזכרו של בן-זוגה המנוח, המפיק המיתולוגי עאסי אל-רחבאני, לכבוד יום השנה ה-31 למוותו. מדובר בביצוע של פיירוז לשירו של דניאל ביקו הצרפתי שתורגם לערבית על ידי בתה רימא, שאף הפיקה את האלבום הנוכחי. המהפכות בעולם הערבי והמלחמה בסוריה הפכו את שירתה של פיירוז ותמיכתה בבעיה הפלסטינית לנושא שנוי במחלוקת בין תומכי המשטר הסורי ואנשי חזבאללה לבין אנשי האופוזיציה, בעיקר בתוך סוריה ולבנון, שאינם ששים כמקודם למשמע קולה של הזמרת הנערצת.

פיירוז בהופעה, מתוך אתר בלאם אל-נאס

מיצובה של פיירוז כסמל הלאומיות הלבנונית נזקף להופעתה הבלתי נשכחת בפסטיבל בעלבכ שבבקאע הלבנונית בשנת 1957. פיירוז לוחקה למופע "ימי הקציר" על ידי האחים מנצור ועאסי רחבאני, שלימים הפך לבעלה, כמשקל נגד להגמוניה של היוצרים ממצרים, ובראשם אם כלת'ום, בעולם הזמר הערבי. באחד מרגעי השיא בפסטיבל ניצבה פיירוז סמוך לעמודי השיש של מקדש יופיטר, בתאורה שיצרה אשליה של ריחוף באוויר, ושרה את המילים האלמותיות "הו לבנון מה ירוקה ויפייה..."¹⁸ במבטא לבנוני עממי. הקהל יצא מגדרו, והנשיא דאז, כמיל שמעון, ואשתו שלחו את ברכתיהם לרגל ההצלחה. הגברת הראשונה אף העניקה מדלית כבוד לפיירוז לאחר ההופעה.¹⁹ מאז הפסטיבל, נסקה הקריירה של פיירוז, כאשר

המוטיב הלאומי היווה נדבך מרכזי במחזות-הזמר שהעלו האחים רחבאני ביחד עם פיירוז.²⁰ דוגמה לכך במופע שהושק בשנת 1962 ביום העצמאות הלבנוני בשם "שובו של החייל" (עודת אל-עסכר). המופע הופק במסגרת "יום הנאמנות" שהכריז הנשיא הלבנוני בעקבות כישלון ההפיכה של מפלגת הלאום הסורי (PPS), כאות תמיכה בממשל ובצבא לבנון.²¹

המוטיב הלאומי השתלב היטב בגילויי הלאומיות הערבית שבלטו באותה תקופה. ביטוי מובהק לכך התקבל ביחסו האוהד של העולם הערבי לבעיה הפלסטינית. התבטאויותיה הנחרצות של פיירוז בנושא תרמו למיצובה כתומכת נלהבת בפלסטינים. כבר בשנת 1955 זכו האחים רחבאני ופיירוז בחוזה להפקת מופע "פלסטיני" במצרים עבור רדיו "קול ערב" בהזמנתו של ג'מאל עבד אל-נאצר, נשיא מצרים דאז, במסגרתו עיבדו שירים מרצועת עזה מאת המשורר העזתי הארון האשם רשיד.²² הפרויקט הניב יצירה בת 15 דקות בשם "יבוא יום ונשוב" (סנר ג'ע יומאן), שהושמעה בתחנות הערביות ומיתגה את גמאל עבד אל-נאצר כנושא

דגל הלאומיות. גם חאפט' אל-אסד, ובשאר אל-אסד אחריו, עשו שימוש בסוגיה הפלסטינית כציר מרכזי בהובלת העולם הערבי במה שכונה מדיניות ההתנגדות (מקאומה) והמניעה (ממאנעה),²³ והעניקו כבוד לפיירוז וליצירתה בשל כך. בהופעה שקיימה פיירוז בדמשק בשנת 1977, ביצעה לראשונה מספר שירים שהטיבו לתאר את יחסה האוהד לנושא הפלסטיני וזיכרה במחיאות כפיים סוערות לרוחב כל העולם הערבי. אלה כללו מחרוזת שירים לערים במזרח התיכון בהם דמשק, עמאן, כווית, חוף אלכסנדריה ובגדד, כשגולת הכותרת הייתה השיר הלוחמני שנשאה לכבוד העיר ירושלים, "פרח הערים" (זהרה אלמדאאן).²⁴ היא שרה גם את "פעמוני השיבה" (אגראס אלעודה) מאת נזאר קבאני, "קחוני לבית שאן" (ח'דיוני לביסאן), ואת השיר "יפו" (יאפא) בו קראה לשוב לפלסטין.

שש השנים האחרונות יצרו בקיעים בתמיכת הסורים בסוגיה הפלסטינית ובשאלת הלאומיות בכלל, בין היתר, בשל התנהלותם האמביוולנטית של הפלסטינים ביחס למלחמת האזרחים בסוריה. מחנה בולט מקרב הפלסטינים בחר בתמיכה פעילה בממשל אסד, וזכה בשל כך לקיתונות של רותחין מצד האופוזיציה הסורית. מחנה בולט אחר, ובראשו חמאס, תומך בפלגים האיסלאמיסטים הרדיקאלים, כולל דאע'יש, חרף המצור הממושך שהציב הארגון על מחנה הפליטים הפלסטיני אל-ירמוך, התנהלות הנתפסת כהתערבות בענייניה הפנימיים של סוריה. לא זו בלבד, פיירוז עצמה ספגה ביקורת בעקבות דברים שאמר בנה הבכור, זיאד רחבאני, בדצמבר 2013 לפיהם "פיירוז אוהבת את חסן נצראללה ולו הייתה במקומו של אסד הייתה עושה בדיוק כמוהו".²⁵ ההצהרה הוכחשה מאוחר יותר על-ידי דוברים בשמה של פיירוז, מה שלא מנע את התגובות הזועמות כלפיה בקרב קבוצות האופוזיציה הסוריות. היחסים בין זיאד לפיירוז נותקו בעקבות כך ונראה כי זוהי הסיבה לכך שלא הפיק את אלבומה הנוכחי, לאחר ששימש המפיק הקבוע באלבומיה האחרונים.

לא פלא, אם כן, שכאשר נפוצו השמועות על אלבומה החדש של פיירוז ודיווחים לפיהם היא צפויה להופיע בדמשק, נכתב בכתב העט האינטרנטי "זמאן אל-וצל"²⁶ המופץ מטעם האופוזיציה הסורית כי "אם פיירוז עומדת להופיע בדמשק, עדיף שתימנע מכך". בתגובה לפוסט אוהד שהופץ מטעם ערוץ אל-מיאדין המקורב לחזבאללה בו דווח על אלבומה של פיירוז, כתב הגולש מאזן צאדק: "איפה הידיעות הלאומיות שלכם, יא ערוץ מפלגת הבעת' הפושע?". והגולש לואי נזאל שאל בסרקסטיות "אלו החדשות מאל-אקצא אודות ההתנגדות והמניעה?".²⁷ ישנה גם תגובתו של הגולש חבוש מסעודיה באתר "אל-ערביה": "... פעמוני השיבה מצלצלים אבל השיבה מהיכן יא פיירוז? ... העם הפנה עורף והוא שקוע במדמנה מהגולן עד ליפו".²⁸ בכך ביקש הגולש לתאר את העם הפלסטיני כמי ששקוע בעניינים פנימיים ואיבד עניין בשיבה לשטחי ישראל. אם כן, מלבד ההתנערות מפיירוז בשל ההתבטאות שהוצמדה לה, עומדת תמיכתה בבעיה הפלסטינית תחת ביקורת.

התנהלותה האמנותית של פיירוז ממחישה כיצד ניתן לקדם סדר יום ציבורי באמצעות מוזיקה פופולרית, כפי שניסח זאת האמיר במחזה של האחים רחבאני, "ימי פח'ר א-דין", לזמרת עטאר אל-ליל, אותה גילמה פיירוז: "אני אהיה החרב ואת תהיי השיר". ואולם, נושא הלאומיות בלבנון, סוריה, ובקרב הפלסטינים אינו נמצא עוד בראש סדר העדיפויות של תושבי האיזור. נוסף על כך את התנערותם של חלקים נרחבים בציבור הסורי מהבעיה הפלסטינית, המזוהה עם פיירוז, שהמאיסה את דמותה בעיניהם. למרות זאת, נותרה פיירוז אייקון תרבותי וזמרת מופלאה בעלת איכויות נדירות וקהל מעריצים ענק הממשיך להתרפק על זכרונות העבר.

- 1 "Iranian FM decries France green light to MKO activities", *Press TV*, July 1, 2017.
- 2 "Velayati Blasts France for Hosting MKO Terrorists", *Fars News Agency*, July 3, 2017.
- 3 #No2MEK , #IranHatesMEK
- 4 (https://twitter.com/sadat0_7/status/881940592195796992 (נראה לאחרונה ב-15 ביוני 2017))
- 5 (<https://twitter.com/tousheh/status/881193724402962435> (נראה לאחרונה ב-15 ביוני 2017))
- 6 (https://twitter.com/Atheist_Iran/status/881221824175984640 (נראה לאחרונה ב-15 ביוני 2017))
- 7 (<https://twitter.com/sepehrad2/status/881755804449349633> (נראה לאחרונה ב-15 ביוני 2017))
- 8 ראה בהקשר זה את התגובות למכתבם של פעילים איראנים גולים לנשיא טראמפ בקריאה להחרף את הסנקציות נגד איראן; רז צימט, "מבקר שלטון או בוגדים? התגובות ברשתות למכתב הגולים האיראנים לטראמפ", **ביהייב (השיח ברשתות החברתיות במזה"ת)**, כרך 5, גיליון 1 (ינואר 2017).
- 9 http://dayan.org/he/sites/default/files/Beehive_2017_Jan_HEB_0.pdf LGBT YürüyüşüYasaklansın
- 10 "Alperen Ocakları Onur Yürüyüşü'nü yine tehdit etti: Yürütmeyeceğiz", *Cumhuriyet*, June 19, 2017 <http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/764178/Alperen-Ocaklari-Onur-Yuruyusu-nu-yine-tehdit-etti-Yurutmeyecegiz.html>
- 11 #AdaletinYolundayız #AdaletOlmazsa
- 12 <https://twitter.com/atakanegemen24/status/879669530603257856> :15.7.17
- 13 #MeseleAdaletDeğil
- 14 15 Temmuz Destanı
- 15 15 Temmuz Gerçeği
- 16 "פיירוז תצדר 'למין'... אלכ או אלי או מש לשיא", **אל-נהאר**, 21 ביוני 2017.
- 17 מתוך אתר אנע'אמי: <https://play.anghami.com/song/23820811> (נראה לאחרונה ב-8 ביולי 2017)
- 18 כריסטופר סטון – Christopher Stone, *Popular Culture and Nationalism in Lebanon : Fairouz and Rahabani Nation* (London : Routledge, 2007), pp. 40.
- 19 שם עמ' 41 – 42.
- 20 מתוך אתר alMashriq ,The Levant, Cultural Riches from the Countries of the Mediterranean <http://almashriq.hiof.no/lebanon/700/780/fairuz/index.html> (נראה לאחרונה ב-8 ביולי 2017)
- 21 סטון עמ' 53.
- 22 מחמד מנצור, **אלח'רטה אלשעריה פי אלע'ניה אלרחבאניה**, דמשק, דאר ממדוח עדואן ללנשר ותוזיע, 2009, עמ' 81.
- 23 "המניעה" (הממנעה) הוא מונח שטבע חאפט' אל-אסד בשלהי שנות התשעים שתכליתו לתאר מדיניות של מאבק בישראל שלא דרך עימות ישיר, בשונה מ"התנגדות" (המקאוומה), ובכך תירץ את הימנעותו מלתקוף את ישראל.
- 24 בשיר שכתבו האחים רחבאני ובוצע לראשונה בפסטיבל הארזים 1978, נאמר בין השאר "הילד במערה (ישו) ואימו מרים בוכים שניהם על אלה שגורשו (מאדמתם)".
- 25 "אל-פנאן זיאד אלרחבאני: פיירוז תחב חסן נצראללה ולו כאנת מחל אל-אסד לפעלת מא יפעלה אלגנ", **אל-קדס אל-ערבי**, 13 בדצמבר, 2013,
- 26 נצר עלי, "מאד'א לו ע'נת פיירוז עלא מסרח מערצ' דמשק", **זמן אל-ווצל**, 14 ביוני 2017.
- 27 <https://www.zamanalwsl.net/news/79477.html> :18.7.17
- 28 https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=2089278214431050&substory_index=0&id=345180182174204 "פיירוז צאחבה אל-צות אל-ח'לד לם תמות יארא אלגנדר", **אל-ערביה**, 11 במרץ 2012. ראו מגיב מספר 112 <http://www.alarabiya.net/articles/2012/03/10/199788.html> (נראה לאחרונה ב-10 יולי 2017)